

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium Rhetoricum

Norimbergae, 1699

Capvt IV. De figuris sententiarum

urn:nbn:de:bsz:31-105401

Quid est Hypallage?

Est figura rerum ordinem invertingens; ut, *Aeneam arcēte periclis*; pro, *ab Aenea arcēte pericla!*

Cic. pro Marcello: *Gladium vagina vacuum in urbe vidimus*; pro, *vaginam gladio vacuum.*

CAPVT IV.

De Figuris Sententiarum.

Quid sunt Figura Sententiarum?

Sunt exornationes non verborum, sed eorum, quæ verbis exprimuntur.

A nonnullis *Figura Sententia* definitur, quod sit conformatio quædam, quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit.

Quot sunt?

Vulgo numerantur duodecim:

G 3

Iter-

Interrogatio, Subjectio, Exclamatio &c.

Quid est Interrogatio?

Est Figura, qua non simpliciter quærimus sciendi causâ; sed instamus, asseveramus, indignamur, admiramur, aut reprehendimus interrogando; ut, Terent. *Annon dixi hoc esse futurum?* Cic. I. *Catil. Dii immortales, ubinam gentium sumus? Quam Remp. habemus? in qua urbe vivimus?*

Quid est Subjectio?

Est Figura, cum ipsi interrogationi nostræ respondemus; ut, Ad Herenn. *Quero igitur, unde iste tam pecuniosus factus sit? Amplum patrimonium relictum est? At patris bona venierunt. Hereditas aliqua obvenit? Non potest dici. Sed etiam a necessariis omnibus exheredatus est &c.*

Quid

Lumen meum in diebus tristitia
In diebus tenebris in diebus
In diebus tenebris in diebus
particular exclamationis, non
pertinet ad dogmaticam
in affectuum et in diebus
in diebus in diebus in diebus
in diebus in diebus in diebus

Es ist eine gewisse gewisse gewisse
gewisse gewisse gewisse gewisse

Es ist eine gewisse gewisse gewisse
gewisse gewisse gewisse gewisse

C
mor
parti
en,
preth
ra, o
hisge
illo H

Est
do no
facier
ut, V
Cic. p
dicam
re post

Est
bonit
freti,
verfar

Quid est Exclamatio?

Cum intentiore pronuntiatione motum animi nostri testamur, per particulas exclamandi, o, heu, proh, en, & similes affectuum notas expressas vel intellectas; ut, *O tempora, o mores!* Cic. I. Catil. *Heu mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore!* Virg. X. Æn.

Quid est Dubitatio?

Est deliberatio nobiscum, quando nos dubitare, & quid dicendum faciendumve sit, nescire fingimus; ut, Virg. 3. Æn. *Eloquar, an sileam?* Cic. pro Roscio Amer. *Nec quomodo dicam, nec quomodo taceam, reperire possum.*

Quid est Communicatio?

Est deliberatio cum aliis, quando bonitate & certitudine causæ nostræ freti, iudicem, vel ipsum etiam adversarium, sententiam rogamus; ut,

G 4

Actor.

Actor. IV: *Vos ipsi iudicate, an iustum sit in conspectu Dei vos potius audire, quam Deum.*

Quid est Paradoxon?

Cum aliquid præter opinionem accidisse ostendimus; ut, *Quid magis contra omnium opinionem ac spem evenire posset?*

Usurpatur aliàs τὸ παράδοξον pro dicto admirabili, & opinioni vulgi contrario; ut, *Peccata esse æqualia. Solum sapientem esse divitem.*

Παράδοξον affine est ὀξύμωρον: cum idem acute quasi negatur de se ipso; ut, *Cum tacent, clamant. Eloquentia obmutuit. Periissemus, nisi periissemus.*

Quid est Præteritio?

Cum nos simulamus aliquid relinquare aut omittere velle, quod tamen maxime dicimus; ut, *Non dico, te ab sociis pecuniam accepisse. Non sum in eo occupatus, quod civitates,*

tates, regna, domos omnium depeculatus es. Furta, rapinas omnes tuas omitto. Ad Herenn.

Quid est Permissio?

Est Figura concedens rem aliquam iudicis vel adversariorum iudicio & voluntati, cum nobis inde nihil mali metuamus; ut, *Qua posita sunt in suspicionibus, de quibus si cepero dicere, pluribus verbis sit differendum: ea vestris ingeniis conjecturam committo.* Cic. pro Rosc.

Quid est Concessio?

Cum adversario, quod nobis opponitur, vel obstare posse videtur, concedimus, & tamen nostrae causae nihil detrahimus; ut, *Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum vitiorumque princeps: at est bonus Imperator.* Cic. Verr. 7.

G s

Quid

Quid est Aposiopesis?

Cum propter affectum aliqua sententiae pars praeciditur, aut sermo interrumpitur; ut,

Qvos ego: sed motos praestat componere motus. Virg. I. Aen.

Egone illam? quae illum? quae me? quae non? Ter.

Quid est Apostrophe?

Cum sermonem aliò convertimus:

Ac (1) vel ad Deum Deamve, quod Poëtis usitatum; ut, Virg. IX. Aen.

Vos, o Calliope, precor adspirate canenti, quas ibi tum ferro strages, quae funera Turnus ediderit.

(2) Vel ad homines; ut,

Qui te, magne Cato, tacitum, aut te, Crasse, relinquat? VI. Aen.

(3) Vel ad rem mutam & inanimatam; ut,

Cic. pro Milone: Vos enim jam ego, Albani tumuli atque luci, vos, inquam, imploro & obtestor &c.

Quid

Die Layen, wie d' gott mit
griechen rathen, wem
wir das wort nicht mühen
zu sagen, wie wir
trinken und zu be trafen
da wir das wort nicht
erdigung vrasen genud
vrasen

Wir haben die oration
und die hewer und
Pomogen und amplifiz

Lice
cum ca
mus,
gandi
nis reit
Johann
Non li
tru tu
Ad
estis an
xis, ni

De
Qua
Qv
plifican

Quid est Licentia?

Licentia Græce παρρησία dicitur, cum ea, quæ sentimus, libere dicimus, commonefaciendi vel objurandi causa, nihil metu offensio- nis reticentes vel dissimulantes; ut, *Johannes ad Herodem Marci VI: Non licet tibi habere uxorem fratris tui!*

Ad Herenn. Nimirum, Quirites, estis animis simplicibus & mansue- xis, nimium creditis unicuique &c.

CAPVT V.

De Figuris Amplifica-
tionis.*Quid sunt Figure Amplifica-
tionis?*

QUÆ non tantum ornant & illu- strant, sed etiam augent & am- plificant orationem.

G 6

Vnde